7. Gegevensautoriteit Natuur

GEGEVENS

De Staatssecretaris van Economische Zaken,
Landbouw & Innovatie
De Weledelgeleerde heer dr. H. Bleker
Postbus 20201
2500 EK 's-GRAVENHAGE

uw brief van	uw kenmerk	ons kenmerk	datum
6 oktober 2011		GaN.2011-320hhe	18-11-2011
onderwerp		doorkiesnummer	bijlagen
Inspraakreactie Gegevensautoriteit Natuur op concept-voorstel Wet Natuur		[redacted]	1

Zeer geachte heer Bleker,

Langs deze weg spreken wij graag onze erkentelijkheid uit voor de gelegenheid die u ons heeft geboden om bij wijze van inspraak te reageren op uw concept-voorstel voor een Wet Natuur. Gelieve onze opmerkingen op uw concept-voorstel van wet bijgevoegd aan te treffen.

Wij hopen dat onze opmerkingen een bijdrage mogen leveren aan een Wet Natuur waarin de belangen van de economie en de ecologie op een verantwoorde wijze met elkaar in verbinding worden gebracht.

Uiteraard zijn wij bereid tot nadere toelichting. Wij hopen u ook bij de verdere behandeling van uw wetsvoorstel van dienst te kunnen zijn.

Hoogachtend,

De Gegevensautoriteit Natuur,

Prof. dr. J.M. van Groenendael

De Stichting GaN

mede namens het bestuur,
ir. J.J. Bakker
Directeur

Stichting Gegevensautoriteit Natuur | Bennekomseweg 41 | 6717 LL Ede
Postbus 607 | 6700 AP Wageningen
T[redacted] | info@gegevensautoriteitnatuur.nl | www gegevensautoriteitnatuur nl
KvK 009129454 | RABObank 1010 58 810 | BTW-nummer NL811047520B01

Inspraakreactie GaN op het concept-voorstel voor een Wet natuur (ontwerp versie 0.2)

De reactie van de Gegevensautoriteit Natuur op het concept van de Wet natuur is gebaseerd op eigen waarneming van problemen in de praktijk en op gesprekken met de direct belanghebbenden.
De nieuwe wet legt meer verantwoordelijkheden bij de lokale overheden en gaat er vanuit dat burgers en bedrijven de natuur beschermen. Vanuit deze invalshoek gezien is het onderwerp informatievoorziening in het concept-voorstel nog teveel geschoeid op de huidige situatie waarin overheden onderling informatie regelen (zie paragraaf 11.4, laatste alinea van de Memorie van Toelichting). Wanneer burgers en bedrijven de natuur beschermen dan hebben zij daarvoor ook betrouwbare natuurgegevens nodig. De Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) wordt in dat verband genoemd met recht genoemd als belangrijk instrument, maar in de praktijk blijkt dat de beschikbaarheid van betrouwbare gegevens alléén niet voldoende is. Burgers en bedrijven ondervinden in de praktijk onduidelijkheid over de benodigde n[redacted] en de noodzakelijke kwaliteit daarvan om hun plannen te realiseren. Het concept-voorstel van de Wet natuur biedt voor het oplossen van deze problemen nog geen houvast. Met de voorstellen die hierna volgen kan dit probleem worden opgelost op zodanige manier dat de belangen van economie en ecologie er beide mee gediend worden.

1. VNO/NCW wijst namens o.a. de bouwbedrijven op het belang van het beschikbaar hebben van betrouwbare gegevens over flora en fauna en wijst daarbij op het belang van de Nationale Databank Flora en Fauna van de GaN. Het bedrijfsleven geeft aan dat de informatie van de GaN van dusdanige robuuste kwaliteit moet zijn dat deze juridisch houdbaar is en niet voor verdere discussie vatbaar is, zodat na gebruik van die informatie voor het opstellen en uitvoeren van projecten geen verrassingen meer optreden of projecten worden stilgelegd. Het bedrijfsleven vindt dat de GaN desgevraagd bindende uitspraken moet doen over de kwaliteit van beschikbare gegevens. Aan de wens van het bedrijfsleven dat de GaN desgevraagd bindende uitspraken moet doen over de kwaliteit van beschikbare gegevens, kan de GaN thans echter om formele redenen niet voldoen: de GaN heeft niet de bevoegdheid daartoe.

   De GaN ondersteunt de wens van het bedrijfsleven dat in de wet wordt vastgelegd dat er een bevoegd gezag wordt aangewezen dat desgevraagd (dus niet verplicht) bindend advies kan geven of in een gebied rekening moet worden gehouden met beschermde soorten en zo ja met welke. De GaN is ervoor geëquipeerd om deze taak te vervullen of te ondersteunen. Een wettelijke regeling zou bij het bedrijfsleven leiden tot forse besparingen.

   Toelichting: De GaN constateert dat het bedrijfsleven tot op heden slechts in beperkte mate gebruik maakt van de NDFF. De oorzaak hiervan is, dat betrouwbare gegevens alléén niet voldoende zijn. Wat nodig is, is een beoordeling van de waarnemingen tegen het licht van overig beschikbare informatie over het gedrag van de waargenomen soorten en de habitat waarin zij voorkomen. De bedrijven zijn het zat dat daarover steeds discussie en onzekerheid ontstaat zodra meerdere mensen zich erover buigen. De GaN beschikt over het instrumentarium dat nodig is om dit probleem op te lossen.

2. De adviesbureaus hebben grote behoefte aan duidelijke standaarden. De GaN ontwikkelt protocollen en standaarden en deze worden in de praktijk ook al gebruikt. Zolang het gebruik van deze standaarden op geen enkele manier wordt bevorderd of voorgeschreven blijft dit echter een marginale situatie. Dit probleem kan worden opgelost door de volgende artikelen in de wet op te nemen:

Indien in het kader van de toepassing of uitvoering van het bepaalde bij of krachtens deze wet naar de aard van die toepassing of uitvoering het gebruik van gegevens of informatie over de aanwezigheid van soorten flora en fauna in Nederland aan de orde is, worden gegevens of informatie gebruikt die op deugdelijke en verantwoorde wijze tot stand zijn gekomen.
De minister kan op basis van goede onderzoekspraktijk nadere regels stellen omtrent de kwaliteit van gegevens of informatie als bedoeld in het eerste lid, onder meer met betrekking tot de wijze waarop deze gegevens of informatie tot stand komt.

Toelichting:
'Op basis van goede onderzoekspraktijk': het stellen van regels moet gefundeerd zijn in een goede onderzoekspraktijk om te voorkomen dat andere overwegingen een rol gaan spelen, zoals kosten van verzamelen. Dit maakt de op te stellen regels ook toetsbaar door de rechter. Een wettelijke regeling zal bij het bedrijfsleven leiden tot betere concurrentie verhoudingen en tot kwalitatief betere besluiten van het bevoegd gezag. Bij het bevoegd gezag zal een wettelijke regeling leiden tot besparingen omdat bij aanvragen voor ontheffing of vergunning geen twijfel meer bestaat over de kwaliteit van de onderliggende informatie. Die twijfel leidt in de huidige situatie tot extra kosten (stilleggen van de behandeling van aanvragen, naspeurwerk etc.).

3. Artikel 5.4, eerste lid, onderdeel b, van het wetsvoorstel geeft aan dat een vergunning of ontheffing kan worden ingetrokken, indien de gegevens waarop die vergunning of ontheffing is gegrond, onjuist of onvolledig blijken te zijn. De GaN wijst erop dat ook voor andere instrumenten in de wet (bv. de vrijstelling) juiste en volledige natuurgegevens noodzakelijk zijn. Een verplichting daartoe ontbreekt echter.
In dat licht bezien is de GaN van mening dat in de wet een algemeen geldende bepaling over het gebruik van gegevens moet worden opgenomen, idealiter op te nemen in hoofdstuk 8, zodat het betrekking heeft op zowel de naleving als de handhaving van de wet:

   Indien in het kader van de toepassing of uitvoering van het bepaalde bij of krachtens deze wet naar de aard van die toepassing of uitvoering het gebruik van gegevens of informatie over de aanwezigheid van soorten flora en fauna in Nederland aan de orde is, worden gegevens of informatie gebruikt die deugdelijk zijn en op verantwoorde wijze tot stand zijn gekomen.

4. Paragraaf 1.2 gaat over Natuurbeleid en monitoring. Het aspect monitoring komt in deze paragraaf naar de mening van de GaN echter niet naar voren, met name in de natuurvisie van het Rijk valt dat op. De GaN stelt voor dat aan artikel 1.5, derde lid, een onderdeel wordt toegevoegd:

   h. de wijze waarop de effectiviteit van het rijksbeleid wordt gemeten en getoetst aan de natuurvisie.

   Het ontbreken van bepalingen over monitoring van de effectiviteit van het beleid speelt overigens ook bij artikel 1.9 dat gaat over het programma voor de verbetering van de instandhoudingsdoelen van Natura 2000-gebieden en de staat van instandhouding van in het wild levende dier- en plantsoorten.

5. Ten aanzien van ingevolge de wet aangewezen lijsten van te beschermen soorten kunnen de volgende overwegingen worden gemaakt:

   De GaN constateert dat de lijsten niet de benodigde flexibiliteit bieden, daarmee onvoldoende doelmatig en ruimtelijk onvoldoende evenwichtig zijn. Een gedegen advies over de klimaatafhankelijke dynamiek van soorten kan voorkomen dat verplichtingen en middelen worden ingezet ten behoeve van soorten waarvoor dat ecologisch gezien

niet meer noodzakelijk is en dat bescherming en middelen ontbreken ten aanzien van soorten die dat ecologisch gezien inmiddels wel behoeven.

Om aan bovenstaande bezwaren tegemoet te komen stelt de GaN voor in het concept-voorstel voor de Wet Natuur de volgende zaken toe te voegen;

1) *Introduceer een 'hand aan de kraan'-principe en gebruik de nationale rode lijsten voor een vijfjaarlijkse bijstelling op basis van informatie uit statistisch betrouwbare trends zoals die kunnen worden opgesteld op basis van de landelijke meetnetten.*
2) *Voeg aan de lijst van beschermde soorten een aantal soorten planten toe die ernstig bedreigd en karakteristiek zijn voor habitattypen in het landelijke of stedelijke gebied:*

<u>Stads- en muurflora:</u>
Erysimum cheiri (Muurbloem)
Cerastium pumilum (Steenhoornbloem)
Hieracium amplexicaule (Stengelomvattend havikskruid)

Asplenium ceterach (Schubvaren)
Asplenium viride (Groensteel)
Gymnocarpium robertianum (Rechte driehoeksvaren)

<u>Bermen en akkerranden:</u>
Ranunculus arvensis (Akkerboterbloem)
Aphanes arvensis (Grote leeuwenklauw)
Arnoseris minima (Korensla)

Scandix pecten-veneris (Naaldenkervel)
Agrostemma githago (Bolderik)
Legousia speculum-veneris (Groot spiegelklokje)

Toelichting op onvoldoende flexibiliteit van de lijsten:
Door soorten in een lijst op te nemen en aan deze soorten een beschermingsstatus te verbinden wordt onvoldoende rekening gehouden met de dynamiek die eigen is aan natuurlijke systemen. Daardoor kunnen de effectieve investeringen tot behoud niet worden verzilverd bij succes. Omgekeerd kunnen soorten die in de problemen komen niet worden toegevoegd. Deze dynamiek is wel verwerkt in de nationale rode lijsten die zijn gebaseerd op internationale dynamische criteria opgesteld door het IUCN.

Verder wordt geen onderscheid gemaakt tussen dynamiek door externe niet beïnvloedbare factoren zoals klimaatverandering en dynamiek die in hoge mate samenhangt met menselijk handelen en daardoor te reguleren. Dit tast in hoge mate de effectiviteit aan van de investeringen gericht op soortbehoud.

Toelichting op onvoldoende doelmatigheid van de lijsten:
Door soorten in een lijst op te nemen en aan deze soorten een beschermingsstatus te verbinden wordt onvoldoende rekening gehouden met de relationele samenhang tussen soorten. De samenhang en onderlinge afhankelijkheden kunnen leiden tot een versterking van bescherming. Omgekeerd zullen investeringen tot bescherming verdampen als geen rekening wordt gehouden met de onderliggende afhankelijkheden. Strategische keuzes kunnen hier de effectiviteit van in te zetten schaarse middelen en beschermingsinspanningen sterk vergroten.

In ons land komen ongeveer 30.000 soorten voor. Daarvan zijn er 1500 planten. Alle soorten zijn uiteindelijk afhankelijk van deze primaire bron van voedsel en dit levert een verhouding op van gemiddeld 20 soorten die afhankelijk zijn van een plantensoort. Bescherming van botanische diversiteit heeft daardoor een sterk uitstralend ef-

fect op de totale biodiversiteit. Niettemin staan slechts drie soorten planten op de beschermingslijst, die bovendien uiterst zeldzaam zijn. Dit staat in sterk contrast tot de beschermingsstatus van bv. vogels, vleermuizen en dagvlinders.

Een tweede reden van onevenwichtigheid is gelegen in het feit dat het economisch rendement van biodiversiteit, de zogenoemde ecosysteemdiensten, in sterke mate afhankelijk zijn van planten en hun biodiversiteit. Dit geldt voor waterzuivering, koolstofopslag, bestuiving, recreatieve aantrekkelijkheid, kustverdediging, blauwalgbestrijding etc. Dergelijke rendementen zijn in mindere mate het resultaat van bescherming van soorten hogerop in de voedselketen.

Door strategische keuzes voor een groter aantal te beschermen plantensoorten kan optimaal gebruik worden gemaakt van de relationele voordelen die doorwerken in de diversiteit van herbivoren en bestuivers en hun predatoren. Dat geldt met name voor bedreigde en ernstig bedreigde plantensoorten uit stedelijke milieus, akkerranden, bermen en slootkanten en soorten van muurvegetaties. De soorten uit deze habitats worden niet beschermd vanuit andere regimes zoals de habitatrichtlijn en de ermee samenhangende N2000 gebieden.

Toelichting op onvoldoende evenwichtigheid van de lijsten:
Bijna de helft van onze soorten die volgens IUCN-criteria bedreigd of ernstig bedreigd zijn en daarmee geplaatst zijn op de diverse rode lijsten, hebben het zwaartepunt van hun verspreiding buiten N2000-natuurgebieden. Dit houdt in dat voor sommige soorten meerdere beschermingsregimes gelden, met name als de soort onderdeel uitmaakt van in N2000 beschermde habitattypen, terwijl voor andere soorten helemaal geen beschermingsregime geldt. Omdat soorten afhankelijk zijn van hun leefgebied en soorten leefgebieden delen – een habitat bevat altijd meerdere soorten- is het zinvol om buiten N2000-habitats de bescherming te richten op leefgebieden met een hoge stapeling van te beschermen soorten. Daarbij kan gebruik worden gemaakt van de inspanningen die al verricht zijn om de EHS ruimtelijk te definiëren.

Het rendement van soortbescherming in het landelijk gebied kan aanzienlijk worden vergroot door gebruik te maken van ruimtelijke informatie over stapeling van te beschermen soorten zoals die kunnen worden afgeleid uit informatie over de verspreiding van soorten in ons land opgeslagen in de NDFF. Door inzet van natuurcompensatiemiddelen die voortvloeien uit mitigerende en compenserende maatregelen opgelegd bij schade aan beschermde flora en fauna in het landelijk gebied zijn dergelijke maatregelen kostenneutraal in te voeren.